

Innholdsfortegnelse

Introduksjon	2
Haraldrud	3
Konsept	4
Stedsanalyse	4
Utfordringer	5
Verktøy	5
Illustrasjonsplan med nabolagsprinsipper	6
Etappeplan	6
Delområde Sentralparken	7
Oppriss	8
Konklusjon	9
Kilder	9

Introduksjon

Hovinbyen er Oslos store, nye byutviklingsområde og skal huse opptil 60 000 beboere innen femti år. Oslo Kommune har et mål om at Hovinbyen skal være en fremtidsrettet og klimasmart bytuvidelse med et mangfold av attraktive byområder. De fokuserer også på å gjøre gange, sykkel og kollektiv til de enkleste og mest attraktive måtene å ferdes på, blant annet ved hjelp av Den Grønne Ringen (Oslo kommune, u.å.). Den Grønne Ringen skal bli en stor parkåre som knytter de ulike delområdene sammen og skal i tillegg fungere som et transportbånd for gående og syklende.

I hvert delområde skal det utvikles nye nabolag og selv om strategisk plan for Hovinbyen legger føringer for utbyggingen har vi de senere årene fått mange eksempler på nye boligprosjekter som oppfyller minstekravene, men som har ekstremt lav standard på uteområdene og fellesarealene. Samtidig har Norge forpliktet seg til å oppfylle FNs bærekraftsmål 3 og 11, som begge går ut på å sikre god helse og livskvalitet gjennom godt miljø og inkluderende omgivelser.

Dette kurset samarbeider i år med Oslo arkitekturtriennale der temaet er “oppdrag nabolag”. Med dette temaet ønsker de å undersøke hva som kjennetegner gode nabolag og hvordan fremtidens nabolag kan formes. Problemstillingen er at nabolag ikke bare kan bygges, men at det er både sosiale og fysiske strukturer som må til.

Forut for denne oppgaven jobbet vi med registrering og analyse av delområdene i Den Grønne Ringen. I nesten alle analysene fra oppgave én kom Haraldrud ut som “verstingen”. Området er utpreget grått, det er store problemer med støy og lukt, og det er dårlige forbindelser for både mennesker og dyr. Prinsippplanen for Den Grønne Ringen har også blitt kritisert for å være lite ambisiøs (Winther, I., 2018) og det mener vi gjelder spesielt for strekningen gjennom Haraldrud. Den legger for svake føringer for grøntområdene og legger kun opp til en smal streng med grønt langs Haraldrudveien. Dette gjør Haraldrud til både et interessant og nødvendig caseområde.

Problemstilling:

Hvordan kan det etableres et godt nabolag i et område preget av tung industri, støy og lukt?

Haraldrud

Haraldrud ligger øst i Oslo, like ved Alnaterminalen, på grensen mellom indre og ytre by. Området består av næring, industri og renovasjonsanleggene Haraldrud Gjenvinning, Norsk Gjenvinning og Franzefoss. I tilknytning til Haraldrud i nord ligger Risløkka, et boligområde hovedsakelig bestående av småhusbebyggelse, og Risløkka T-banestasjon. I sør grenser området til Ulven og deretter Smalvollen.

Haraldrud utviklet seg fra jordbruksområder til industri med inntoget av jernbanelinjen til området, og har forblitt et område preget av industri og infrastruktur frem til i dag. Det er mange arbeidsplasser i området, men ingen eksisterende boligbebyggelse mellom de tilstøtende nabolagene Ulven og Risløkka. Brukerne av området beveger seg for det meste i bil og hele området er preget av mye privat- og tungtrafikk til renovasjonsanlegget.

Med VPOR Haraldrud er det nå lagt planer for utbygging av boliger i området, men det skal skje gjennom en gradvis overgang fra industri til næring og kontor, deretter til bolig og kontor.

Bilde 2: Grå, harde flater og mye tungtrafikk fra Norsk Gjenvinning (NG) og lagerbygningen.

Bilde 1: Lukt, søppelspredning og støy fra Franzefoss.

Bilde 3: Lukt, søppelspredning og støy fra Haraldrud Gjenvinningsstasjon. Harde flater og mye tungtrafikk.

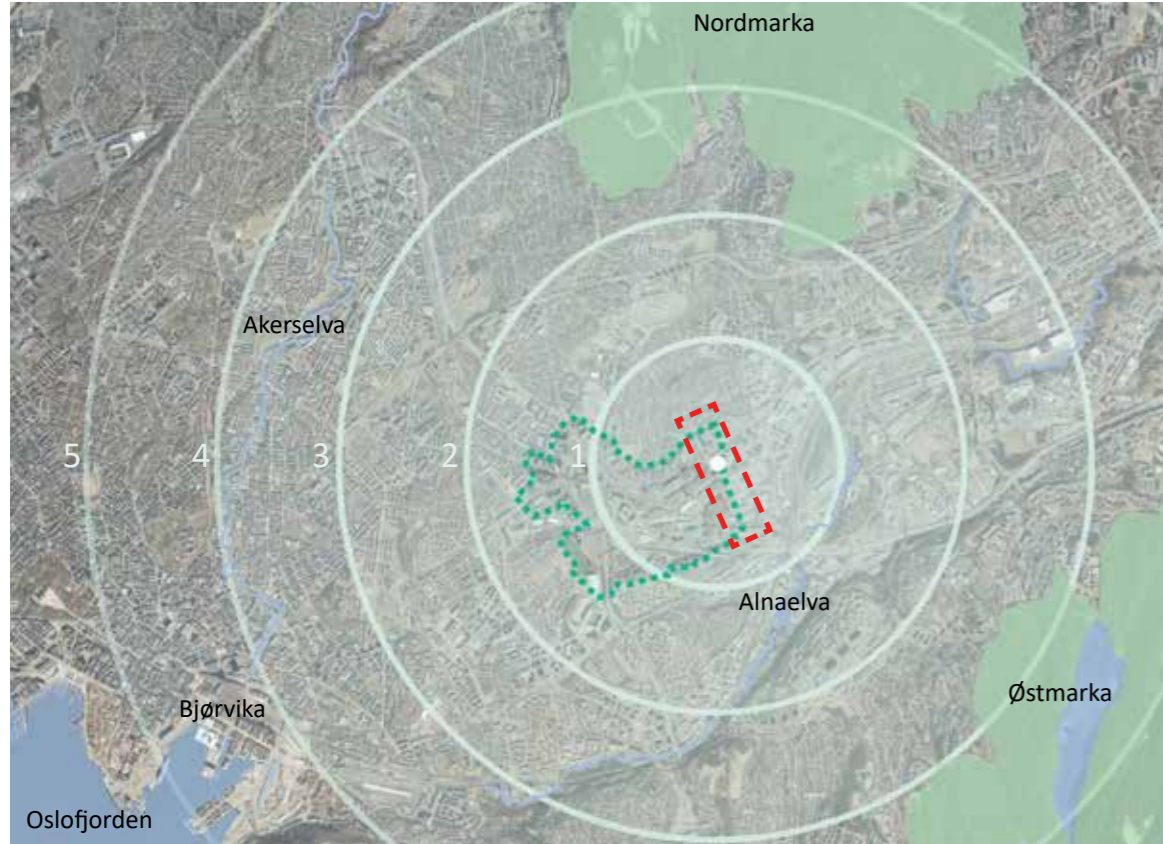
Bilde 4: Barrierer langs Haraldrudveien. Mot nord og Østre Aker vei.

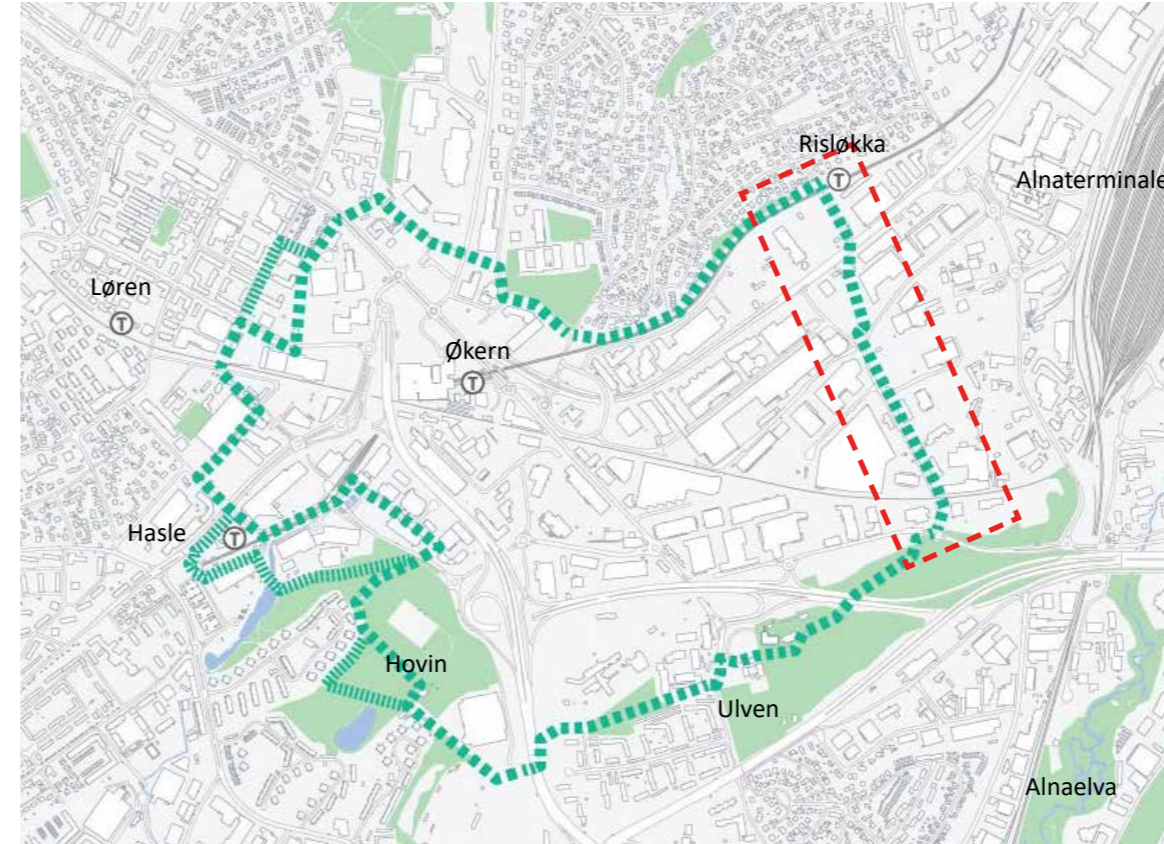
Bilde 5: Pipa på forbrenningsanlegget til Haraldrud gjenvinningsstasjon.

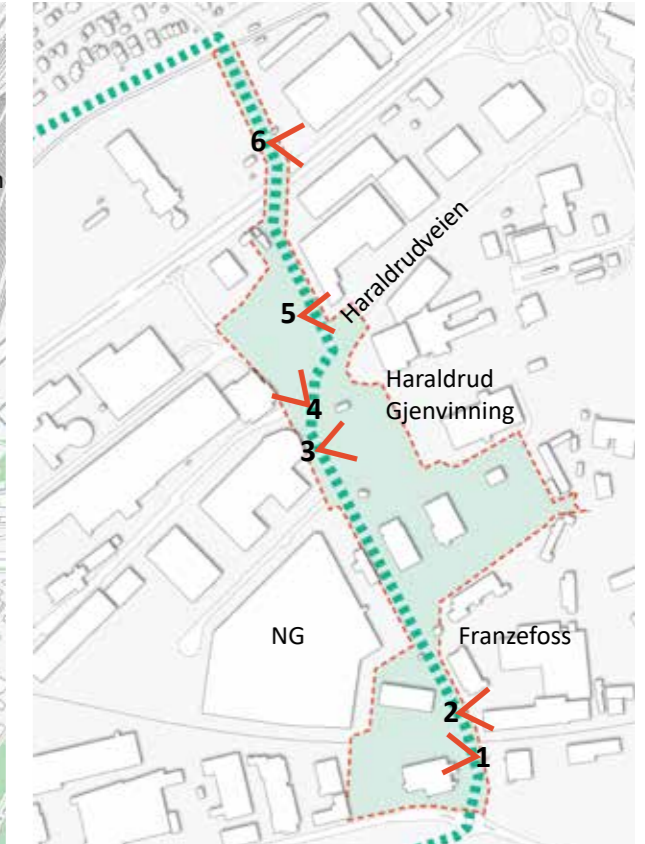
Bilde 6: Stor barriere ved Østre Aker vei. Broen bildet er tatt fra er ikke universelt utformet og det kommer mye støy og vegstøv fra riksvegen.

Avstandskart og plassering av Den Grønne Ringen (avstand i km). Vårt oppgaveområde langs Den Grønne Ringen er markert med rød stiplet linje.

Den Grønne Ringen (grønn stiplet linje) gjennom området som skal bli nye Hovinbyen. Vårt oppgaveområde langs Den Grønne Ringen er markert med rød stiplet linje.

Områdeavgrensning. Den Grønne Ringen går gjennom Haraldrudveien og følger gangbrua over Østre Aker vei til Risløkka. Tallene viser hvor bildene er tatt fra.

Konsept: Nabolagspark

Vi foreslår etablering av en nabolagspark på Haraldrud for å bygge felleskap og nabolagsfølelse over tid med arenaer for hverdagsaktivitet og nærmøteplasser.

HVA ER ET NABOLAG?

Det finnes mange definisjoner på nabolag, men fellesnevneren er at et nabolag er sammensatt av både sosiale- og fysiske lag.

Vår definisjon er at et nabolag er et område med en opplevd visuell avgrensning hvor felleskap viser seg i nærmøteplasser og hverdagsaktivitet.

Et godt nabolag er et område som byr på sosialt fellesskap, samhørighet og en viss grad av tillit.

Sagene er et godt kjent nabolag. Foto: Fjellanger Widereøe/Oslo Byarkiv.

Nabolagsfølelse i nærmøteplasser

Nabolagsfølelse i sosialt fellesskap

HVA ER EN NABOLAGSPARK?

En nabolagspark er et grøntområde i nærmiljøet som tilbyr muligheter for sosial interaksjon og rekreasjon. Nabolagsparken kan være en del av større parkdrag og kan gi pusterom fra de bygde omgivelsene for beboere (Dallas Oregon Parks, u. å).

En nabolagspark gir også mulighet for uformelle sosiale møteplasser og kan være en arena for sosialt fellesskap og felles interesser. Haraldrud har ikke et etablert nabolag lik de andre strekningene langs Den Grønne Ringen, og vi ser et behov for å lage en grønn kobling mellom Risløkka og Ulven.

Sørli lekepark på tøyen er et godt eksempel på en nabolagspark. Foto: Adam Stirling

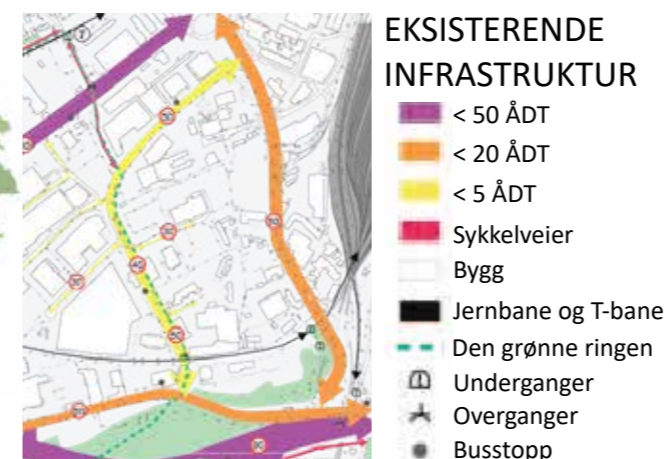
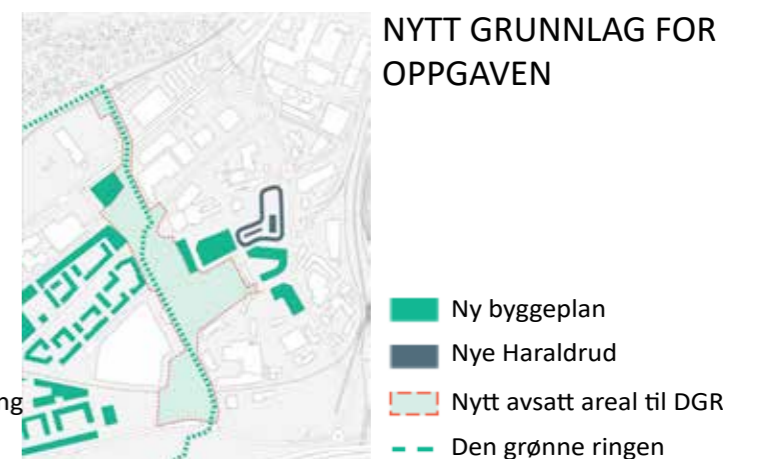
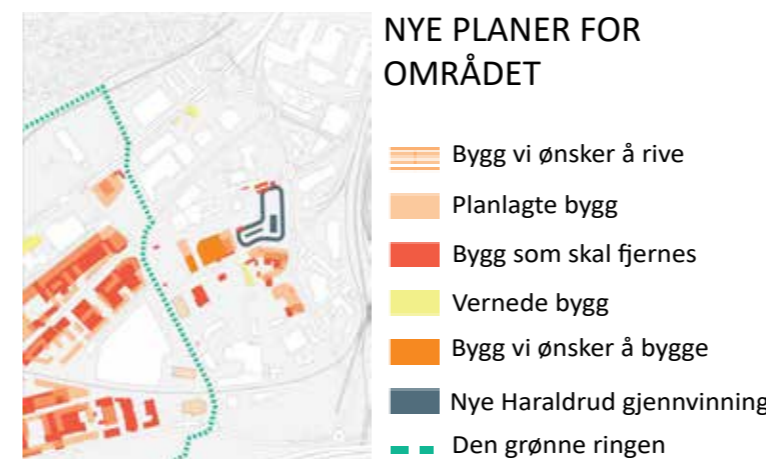
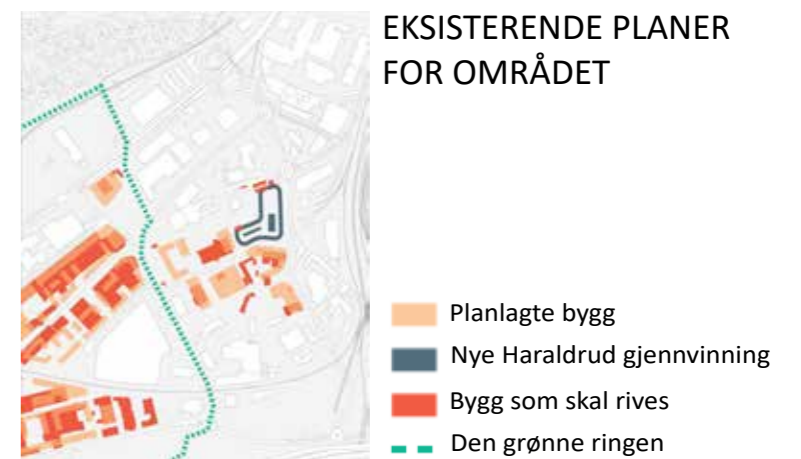
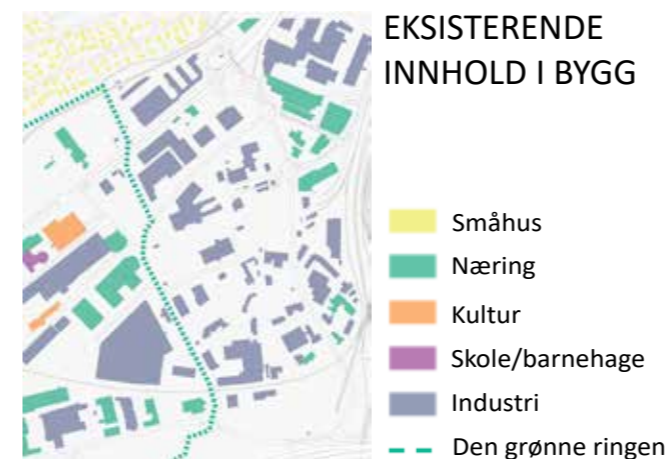
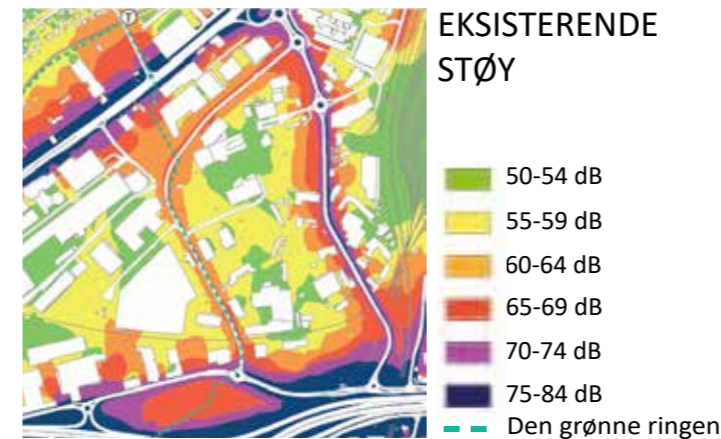

Nabolagsparker er møteplasser

Nabolagsparker er urban natur

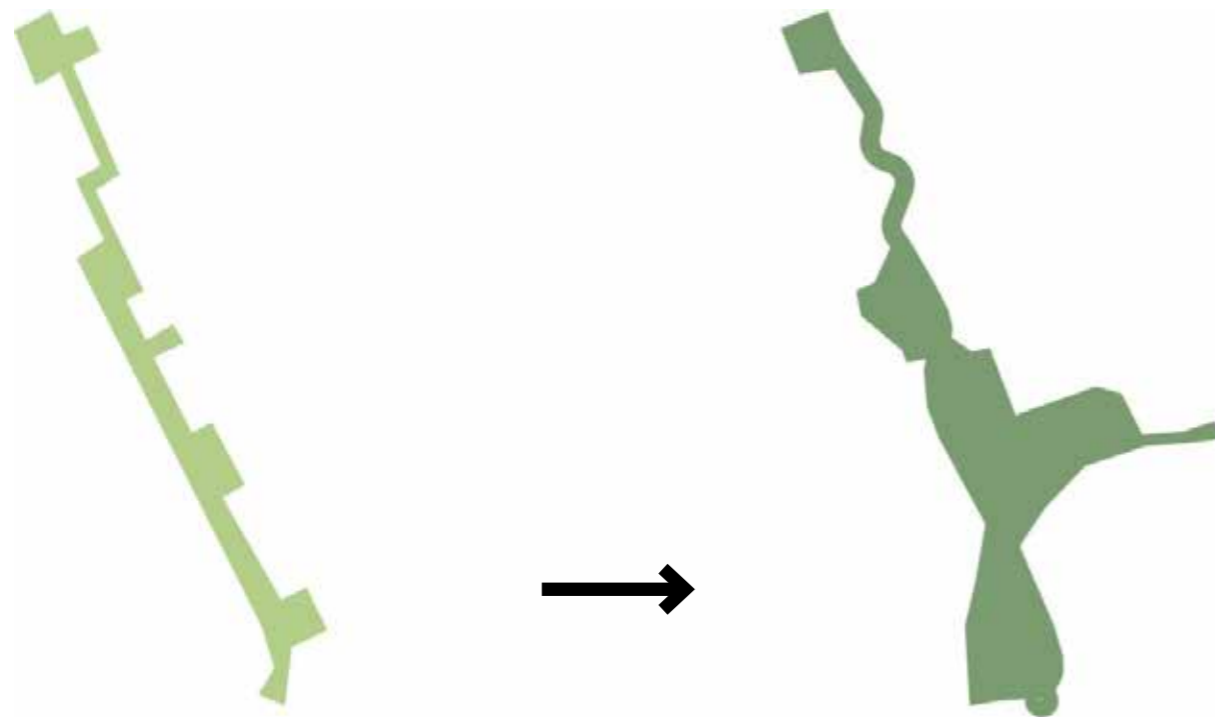
Stedsanalyse

Utfordringer

I stedsanalysen identifiserte vi mange utfordringer ved stedet som vi vil jobbe videre med for å legge til rette for et godt nabolag.

- Støy fra både trafikk og industri
- Vond lukt fra gjenvinningsanleggene og dominerende vindretning fra sør
- Mye tungtrafikk
- Lite vegetasjon
- Ingen møteplasser og få oppholdsplasser
- Den Grønne Ringen er ikke tydelig i dag
- I planene for området settes det av svært lite plass til grønt

Planlagt areal for DGR gjennom Haraldrud = 54,2 daa

Vår utvidelse tilfører DGR = 40,2 daa

Nytt planlagt areal for DGR = 94,4 daa

Planlagt areal tilsvarer størrelsen til Stensparken. Foto: Helge Høifødt

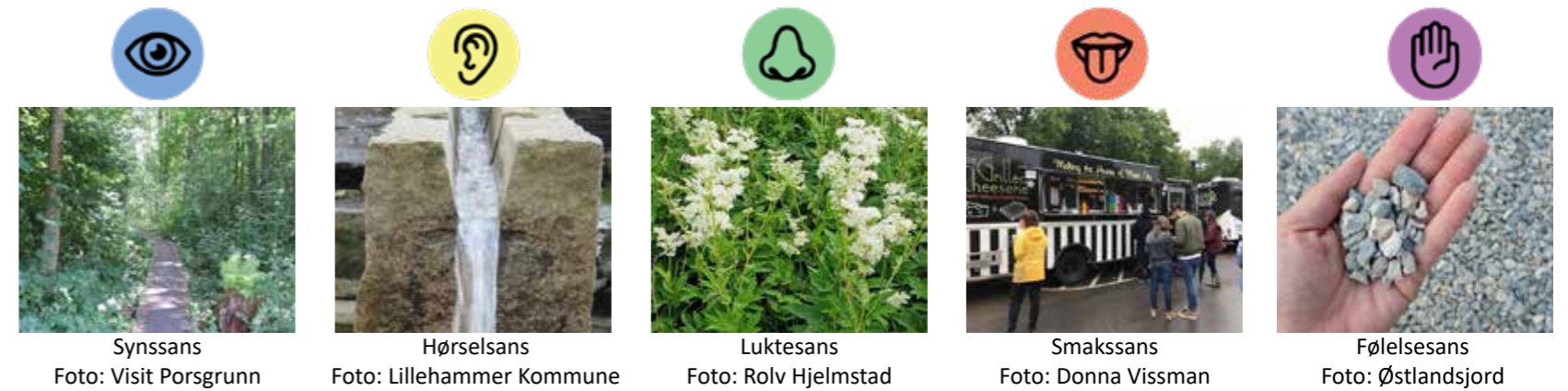

Vårt forslag til areal tilsvarer størrelsen til Torshovdalen Foto: Janina Lauritsen

Verktøy

SANSER

Vi bruker sansene våre for å samle opplysninger om omgivelsene slik at vi kan oppføre oss deretter. Sanseopplevelsene har derfor stor effekt på om vi ønsker å oppholde oss i et område eller ikke. Vi ønsker å snu opplevelsen av Haraldrud til noe positivt ved å bruke sansene som et verktøy i utforming og programmering av nabolagsparken. I tillegg til å fjerne negative sanseinntrykk (støydemping og luktreduserende tiltak) mener vi det er viktig å stimulere nye opplevelser og assosiasjoner til området. Vi vil fokusere på lukt, hørsel og syn.

Synssans

Foto: Visit Porsgrunn

Hørselsans

Foto: Lillehammer Kommune

Luktans

Foto: Rolv Hjeltnad

Smakssans

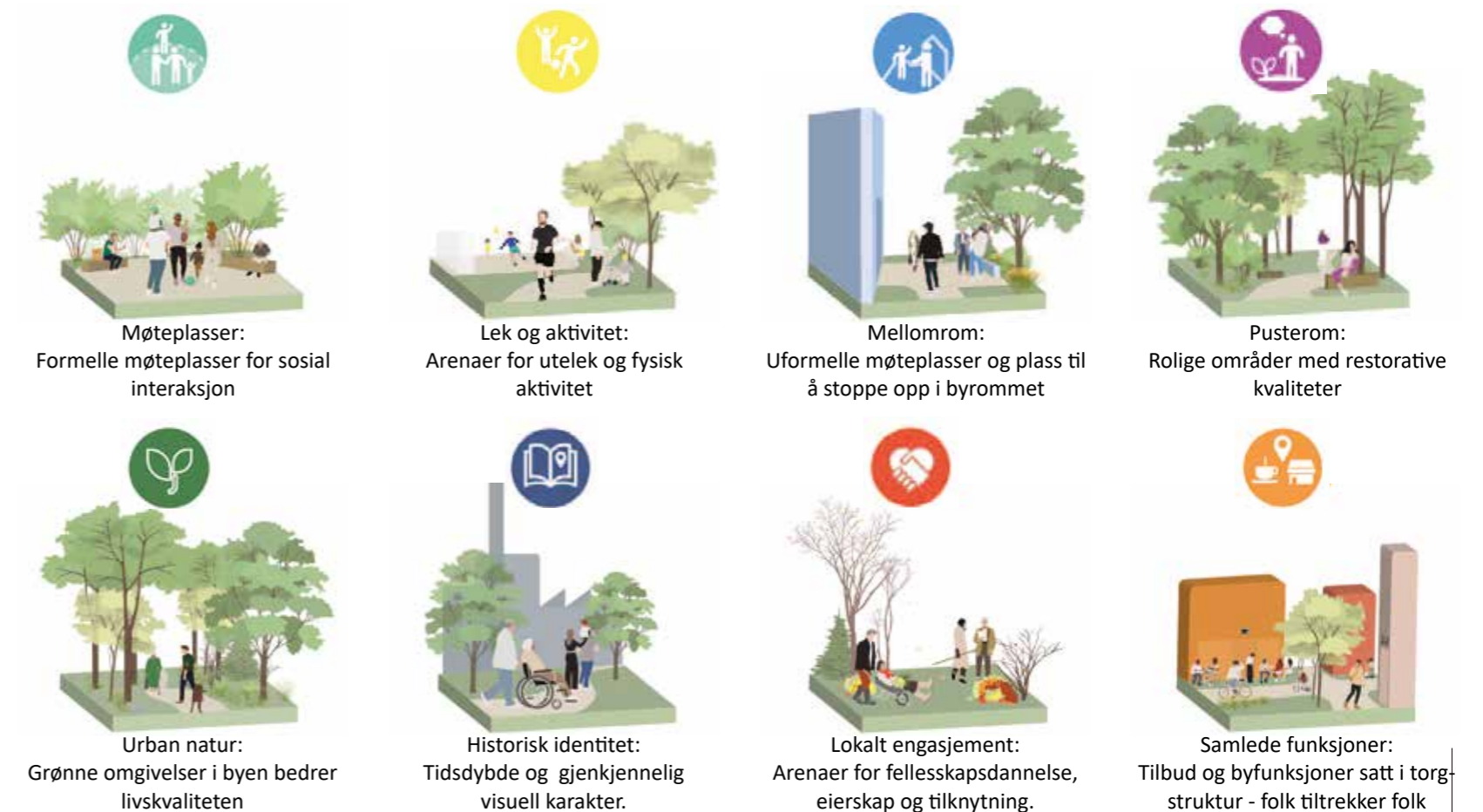
Foto: Donna Vissman

Følsesans

Foto: Østlandsjord

NABOLAGSPRINSIPPER

Vi har oversatt vår definisjon av et godt nabolag til åtte prinsipper som til sammen skal sørge for gode nabolagskvaliteter. Prinsippene skal brukes aktivt i utformingen av nabolagsparken.

Møteplasser:

Formelle møteplasser for sosial interaksjon

Lek og aktivitet:

Arenaer for utelek og fysisk aktivitet

Mellomrom:

Uformelle møteplasser og plass til å stoppe opp i byrommet

Pusterom:

Rolige områder med restorative kvaliteter

Urban natur:

Grønne omgivelser i byen bedrer livskvaliteten

Historisk identitet:

Tidsdybde og gjenkjennelig visuell karakter.

Lokalt engasjement:

Arenaer for fellesskapsdannelse, eierskap og tilknytning.

Samlede funksjoner:

Tilbud og byfunksjoner satt i torgstruktur - folk tiltrekker folk

Illustrasjonsplan med nabolagskvaliteter

Etappeplan

For å bygge et nabolag i et transformasjonsområde mener vi at det må settes inn tiltak for område-modning over tid slik at den fremtidige befolkningen og naboene rundt kan få en tilknytning til området. Transformasjonsprosjekter krever også store fysiske inngrep og en etappeplan kan være et viktig verktøy både for kommunikasjon og gjennomføring av transformasjonen. Vi foreslår tre etapper for å etablere nye bruksmønstre og gi en prioriteringsrekkefølge på utbygging og riving.

1. ETAPPE

Informere og tilrettelegge for fremtidig bruk.

- Tydeliggjøre Den Grønne Ringen med symboler/farger
- Fjerne lette barrierer
- Senke fartsgrense
- Skilt og informasjon: Hva skjer i de neste fasene, hva kommer og når
- Starte tilknytningsprosess: Arrangementer, makerspace, sambygging

2. ETAPPE

Etablere nye bruksmønstre og gi bynatur mer plass

- Endre kjøreretning og etablere nytt gateløp
- Nye Haraldrud Gjenvinning bygges
- Midlertidig torg i krysset Kabelgata/Haraldrudveien
- Fjerne større barrierer
- Første del av riveplan gjennomføres
- Midlertidig sti og lekeplass
- Åpne opp områder for nye grønne lunger
- Koble til sykkelsti langs Alnabanen

3. ETAPPE

Boliger på plass, nabolag etableres, hverdagsaktivitet får mer plass

- Store terrenggrep og ny gang- og sykkelbro over Østre Aker vei
- Siste del av riveplan gjennomføres
- Permanent torg på Sentralplassen
- Grønne lunger ferdigstilles
- Boligbebyggelse etableres
- Ny hverdagsaktivitet på torg og møteplasser

Delområde Sentralparken

Klynger med opphøyd terreng og vegetasjon

Grønn skjerm og vegg mot Franzefoss

Plankestien

Franzefoss Gjenvinning

Norsk Gjenvinning

NABOLAGSKVALITETER
Prinsippene for gode nabolag er benyttet i utformingen av parken som er inndelt i soner for ulike kvaliteter. Hele parken byr på urban natur, men med forskjellige opplevelseskvaliteter. Møteplasser finner man på Gjenbruksplassen, lekeplassen og den lille hundeparken, og pusterom får man langs plankestien.

SANSER
Parken består av en blandingskog med fokus på planter med sansefremmende egenskaper som lukt, lyd og det visuelle med blant annet velduftende trær og raslende løv. Flere av stiene er gruslagt for den taktile følelsen og på Gjenbruks-plassen er det tilbud som kan trigge både nye smaks- og luktopplevelser.

PERSPEKTIV 1:
Gjenbruksplassen

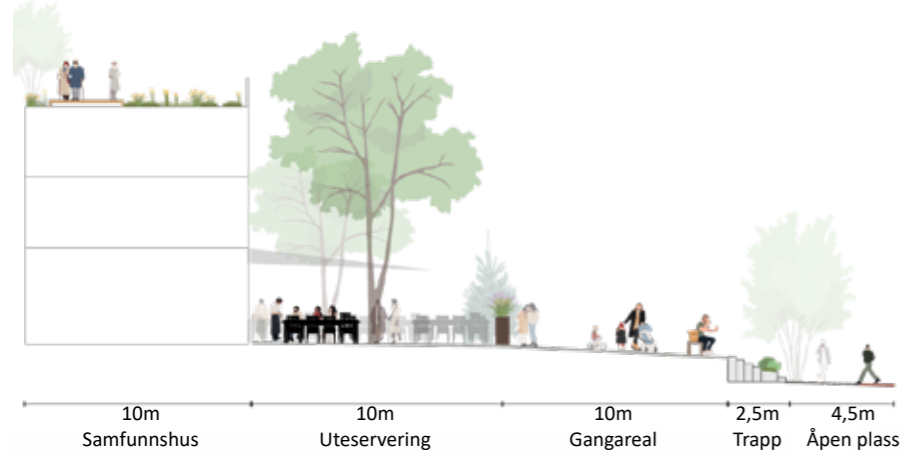

PERSPEKTIV 2:
Parkdraget mot Brobekkveien

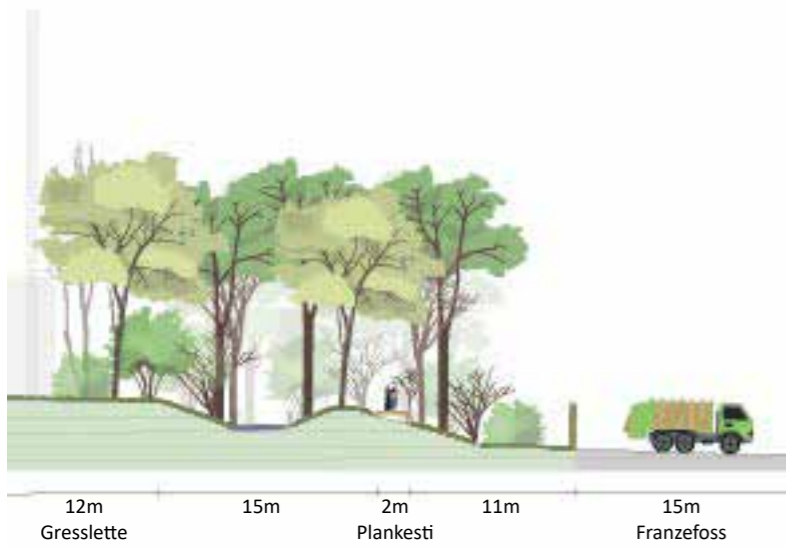
Oppriss

Området er delt opp i soner som utnytter kvalitetene på området og som løser de stedsspesifikke utfordringene. Dette er med på gi Haraldrud et variert nabolagstilbud for alle. Øverst ligger Risløkka T-bane med ny møteplass og aktivitetsområde for ungdom, over broen mot Haraldrud finner en Sentralplassen med torgstruktur. Lenger sør ligger Gjenbruksplassen og Sentralparken med møteplasser og ulike områder for variert aktivitet. Lengst sør ligger Jernbaneparken med en åpen gressbakke, sykkelvei som kobles på den nye sykkelveien langs Alnabanen og tuftepark.

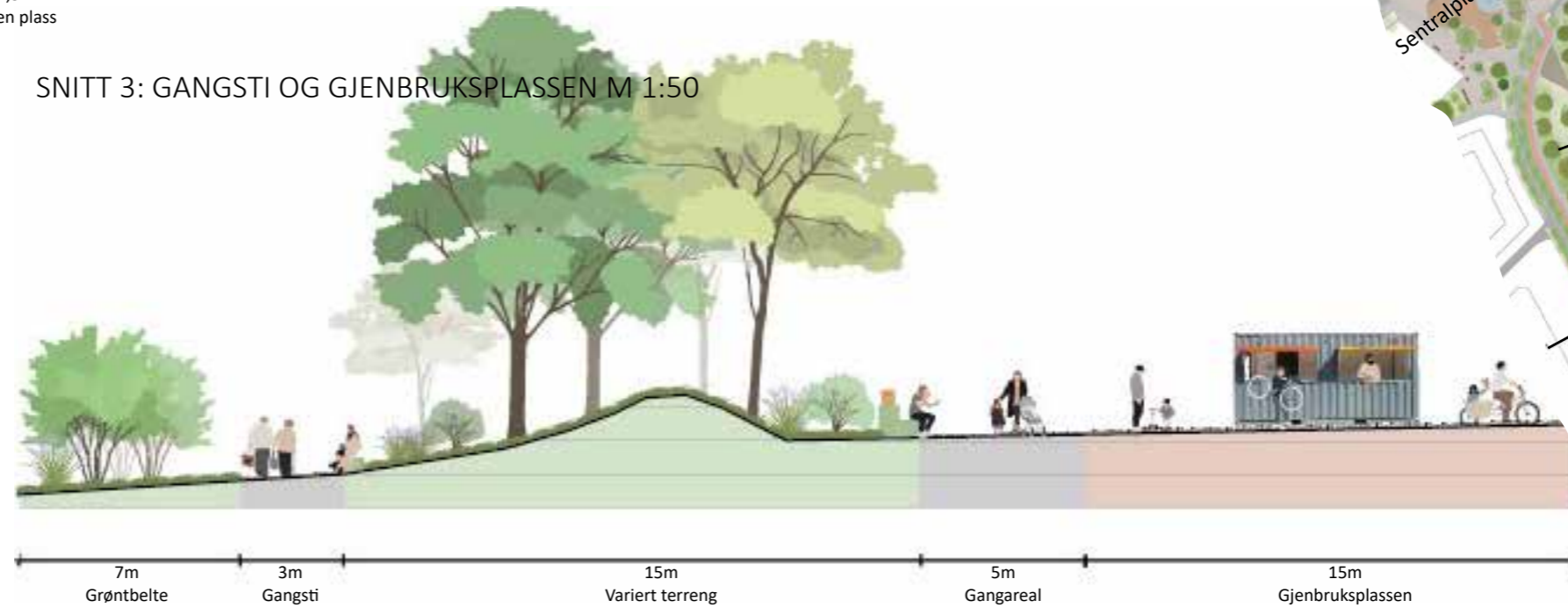
SNITT 1: SENTRALPLASSEN M1:100

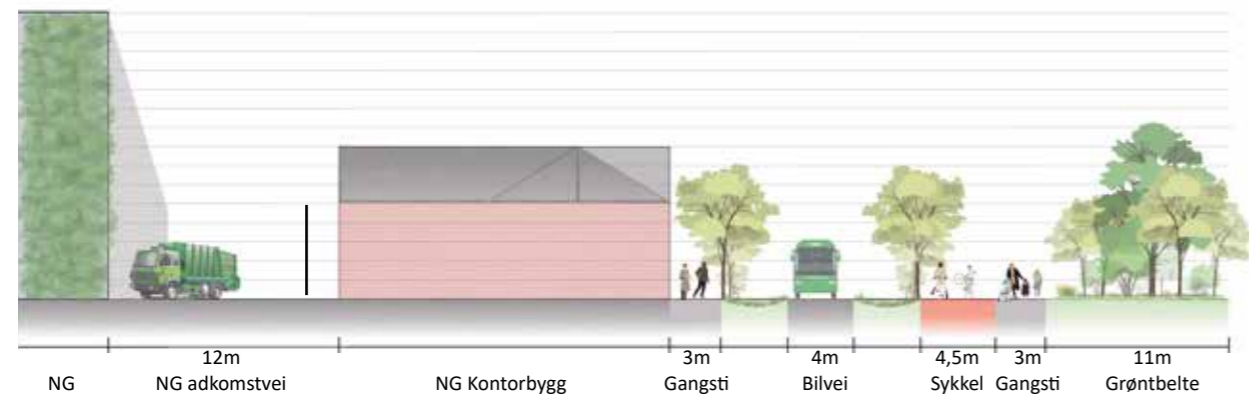
SNITT 2: STI OG STØYMUR MOT FRANZEFOSS M 1:200

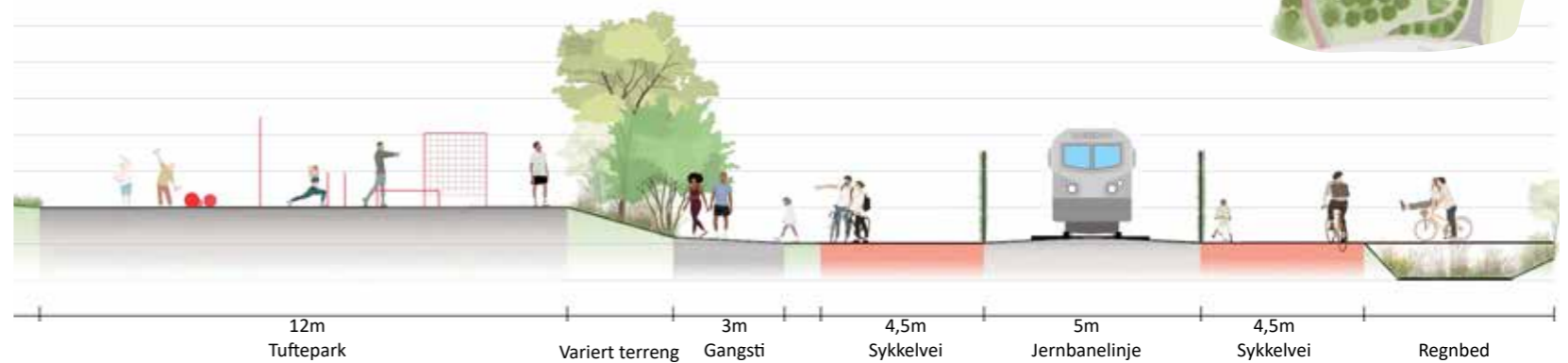
SNITT 3: GANGSTI OG GJENBRUKSPLASSEN M 1:50

SNITT 4: NYTT GATELØP I HARALDRUDVEIEN OG NORSK GJENVINNING M 1:100

SNITT 3: JERNBANEPARKEN MED NY SYKKELVEI OG TUFTEPARK M 1:50

Konklusjon

Med dette prosjektet transformerer vi Haraldrud fra et grått, bråkete industriområde til en grønn åre for gående og syklende med mer liv i gatene og grønne lunger med plass til pusterom. Vi mener at løsningen på å bygge gode nabolag er områdemodning og å bygge opp sosial tilknytning over tid, i tillegg til å sikre nabolagskvaliteter gjennom prinsippene vi har brukt.

Grep	Nabolageffekt	Ansvarlig
Tiltak mot vond lukt	Endrer opplevelsene av omgivelsene og områdets karakter	Utførende landskapsarkitekt, prosjekthaver
Begrense og fjerne støy	Gjør det mulig å oppholde seg i området over tid og skaper bedre grunnlag for livskvalitet.	Vegvesenet, Oslo kommune, NG, Franzefoss, BaneNOR
Åpne barrierer	Gjør Haraldrud mer tilgjengelig og åpent	Private aktører, Vegvesenet, Oslo kommune, NG, Franzefoss, BaneNOR
Flere og større grøntområder	Øker livskvaliteten og bedrer folks helse	Oslo Kommune, private aktører, utførende landskapsarkitekt
Enveiskjørt gate med lavere hastighet	Mer plass til myke trafikanter, tryggere omgivelser og mindre støy	Vegvesenet, utførende landskapsarkitekt
Gode gang- og sykkelveier	Bedre fremkommelighet, oppmuntrer til mindre bilbruk	Vegvesenet, utførende landskapsarkitekt
Lekeplasser og åpne parkområder	Fremmer lek og aktivitet og gir både formelle og uformelle møteplasser til nabolaget.	Oslo Kommune, private aktører, utførende landskapsarkitekt, prosjekthaver
Midlertidige og varige lokaler og møteplasser for ungdom	Skaper samhold og tilknytning til området.	Interesseorganisasjoner, beboere, Kuben vgs
Hundepark	Uformell møteplass og møte mellom aktør og beboerne	Beboere, politiet, lokalsamfunnsutvalg
Samlede funksjoner på Sentralplassen	Samlepunkt med kulturtilbud og bibliotek som gir oppholdssted og bidrar til like muligheter for alle	Private aktører, Oslo kommune, Deichman
Koble nabolagene på Risløkka og Ulven med Haraldrud	Bidrar til varierte destinasjoner for beboere og knytter delområdene langs Den Grønne Ringen sammen.	Plan- og bygningsetaten, utførende landskapsarkitekt
Aktive møteplasser	Skaper samhold og tilknytning til området.	Beboere, ildsjeler

Kilder

Bymiljøetaten, Oslo kommune. (2020) Gatennormalen for Oslo. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/134032-1611566813/Tjenester%20og%20tilbud/Plan%2C%20bygg%20og%20eiendom/Byggesaksveiledere%2C%20normer%20og%20skjemaer/Gatennormal%20og%20normer/Gate-%20og%20veinormaler/Gatennormal%20for%20Oslo.pdf> (lest: 02.12.2021)

Dallas Oregon Parks (u. å.) Neighborhood Parks. Tilgjengelig fra: <https://www.dallasoregonparks.com/neighborhood-parks.html> (lest 02.12.21)

N. A (2020) Sørli Lekepark, Oslo. Nytt treffpunkt blant Tøyentrær. Arkitektur N. Tilgjengelig fra: <https://arkitektur-n.no/prosjekter/sorli-lekepark-oslo> (lest 02.12.21)

Oslo Kommune (u.å.) Hovinbyen. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo.kommune.no/slik-bygger-vi-oslo/hovinbyen/#gref> (lest 02.12.21)

Pedersen, B. E. (2021). Kåring: Denne Oslo-bydelen er en av verdens kuleste. Tilgjengelig fra: <https://www.dagsavisen.no/oslo/2021/10/07/karing-denne-oslo-bydelen-er-en-av-verdens-kuleste/> (lest 02.12.21)

Plan og bygningsetaten (2018) Haraldrudveien 20 n.fl. / Haraldrud. Planforslag til offentlig ettersyn. Detaljregulering med konsekvensutredning. Oslo. Plan og bygningsetaten.. Tilgjengelig fra: <https://innsyn.pbe.oslo.kommune.no/saksinnsyn/showfile.asp?fileid=8138282&jno=2018116523> (lest: 02.12.2021)

Sweco (2021) Gatehjørnesamfunnet. Tilgjengelig fra: https://www.sweco.no/wp-content/uploads/sites/13/2021/09/Handbok_Gatehjørnesamfunnet_oppslag-1.pdf (lest 02.12.21)

Trondheim kommune (2020) Kvalitetsprogram for Nyhavna. Tilgjengelig fra: https://borgerkraft.no/uploads/decidim/attachment/file/48/9._Arbeid_strategisk_med_omra%cc%8ademodning_og_byliv.pdf (lest 02.12.21)

Winther, I. (2018).- Lave ambisjoner i Hovinbyen. Arkitektnytt, 11/2018. Tilgjengelig fra: <https://www.arkitektnytt.no/tema/lave-ambisjoner-i-hovinbyen> (lest: 02.12.2021)

Åsland, I.A., Slagsvold, B. (2009, 9. mars) Det gode nabolag finnes mest på bygda. Samfunnsspeilet, 2009/1. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/det-gode-nabolag-finnes-mest-paa-bygda> (lest 02.12.2021)

BILDER OG FIGURER:
Alle bilder der fotograf ikke er oppgitt er tatt av Natalie M. C. Lundeby Lange.

Sagene: Foto: Fjellanger Widereøe/Oslo Byarkiv. Tilgjengelig fra: <https://bolignyttoslo.no/2020/08/05/sagene-norges-forste-arbeiderbydel/>

Sørli lekepark: Foto: Adam Stirling. Tilgjengelig fra <https://arkitektur-n.no/prosjekter/sorli-lekepark-oslo>

Stensparken: Foto: Helge Høifødt. Tilgjengelig fra: <https://nn.wikipedia.org/wiki/Stensparken#/media/Fil:Stensparken5.JPG>

Torshovdalen: Foto: Janina Lauritsen. Tilgjengelig fra: <https://sageneavis.no/her-forslas-nytt-friomrade-for-hund/19.2976>

Synssans: Foto: Visit Porsgrunn. Tilgjengelig fra: <https://www.visittilemark.no/porsgrunn/ting-a-gjore/tursti-pa-sandoya-brevik-p529403>

Hørselessans: Foto: Lillehammer Kommune. Tilgjengelig fra: <https://www.lillehammer.kommune.no/vann-og-avloep.5623172-172351.html>

Luktesans: Foto: Rolv Hjelmstad. Tilgjengelig fra: https://www.rolv.no/urtemedisin/medisinplanter/fili_ulm.htm

Smakssans: Foto: Donna Vissman. Tilgjengelig fra: <https://williamsonsource.com/see-the-list-of-over-30-food-trucks-for-eat-the-street/>

Følesans: Foto: Østlandsjord. Tilgjengelig fra: <https://www.ostlandsjord.no/velg-riktig-grus-til-gardsplassen/>

Png av mennesker på snitt og aksoer er laget av Andrea Aguilar, Estefania Quevedo, Olena Stasiuk og Studio Alternativi. Tilgjengelig fra <https://studioalternativi.com/>